

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гарна С. О. Аналіз підходів до трактування економічної сутності та класифікації основних засобів / С. О. Гарна // Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет». Економічні науки. – 2013. – Вип. 152. – С. 288–292.
2. Алексеев І. В. Планування оновлення структури основних засобів на стадії науково-технічної підготовки виробництва / І. В. Алексеев, Р. В. Фещур, А. В. Мазур // Економіка та держава. – 2013. – № 5. – С. 37–40.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України №92 від 27.04.2000р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
4. Балабанов І. Г. Основы финансового менеджмента. Как управлять капиталом / И. Г. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 384 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Контроль і ревізія : підручник / Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, Н. М. Малюга, Н. І. Петренко ; за ред. Ф. Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута. 2002. – 544 с.
6. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смвшенко. – [3-тє вид.]. – К. : Знання, 2000.
7. Сердюк В. Н. Бухгалтерский учет : [учебно-пособие] / В. Н. Сердюк. – [9-е изд., доп.]. – Донецк : ДонНУ, 2009. – 595 с.
8. Шурда Л. Д. Економіко-експертна оцінка основних засобів підприємства в системі управління їх відтворенням : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Л. Д. Шурда ; Донецький держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2003. – 18 с.
9. Решение о времени замены используемого оборудования [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://baguzin.ru/wp/reshenie-o-vremeni-zameny-ispolzuemo/>

УДК 339.1

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ТОРГОВЕЛЬНО-РОЗДРІБНИХ МЕРЕЖ

Ю. О. Дем'янова, М. Л. Варламова

Анотація. У статті досліджуються тенденції розвитку роздрібної торгівлі в інноваційній економіці, проаналізовано і обґрунтовано необхідність використання операційного формату для розробки нових форм організації роздрібної торгівлі. Технічні нововведення розглядаються в якості основи для переходу до інноваційних форм організації роздрібних мереж.

Ключові слова: інформаційні технології, торговельно-роздрібні мережі, автоматизація, оптимізація витрат.

Вступ. На даний момент роздрібні мережі в усьому світі переживають період трансформації, викликаного зростаючим поширенням інтегрованих інформаційних систем. Швидке зближення інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) і виникнення внаслідок цього складних інформаційних інфраструктур створюють нові можливості і проблеми в управлінні роздрібними мережами.

Метою даної статті є виявлення основних тенденцій автоматизації систем управління та їх вплив на роздрібні мережі.

Виклад основного матеріалу. Нестабільний і динамічний стан економіки в сучасних умовах диктує нові вимоги економічним суб'єктам. Внутрішні і зовнішні чинники, впливаючи на підприємства, призводять до порушень їх рівноваги, знижують ефективність. Гнучкість і адаптивність є головними факторами підвищення фінансової стійкості економічних суб'єктів.

Будь-якому підприємству в процесі своєї діяльності доводиться постійно стикатися з великими потоками різної інформації. Компанії все частіше використовують підтримку

сучасних інформаційних технологій, щоб тримати під наглядом зовнішні та внутрішні потоки інформації, що постійно збільшуються застосовувати її для аналізу, складання прогнозів, прийняття управлінських рішень.

Результативність використання сучасних систем інформації та інформаційних технологій в економіці залежить від того, наскільки доцільно і ефективно вони будуть інтегровані керівництвом і наскільки ІТ-можливості відповідають бізнес можливостям конкретного підприємства.

Єрмолаєва А. В. вважає, що адекватному використанню інформаційних технологій в організаціях перешкоджає не тільки недосконалість нормативно-правової бази федерального і локального рівнів або відсутність необхідних фінансових коштів для придбання програмних продуктів. Важливу роль, на її думку, відіграє і психологічний фактор [1].

На наш погляд, метою інформаційної технології, яка використовується в економіці та управлінні бізнесом, є задоволення інформаційних потреб усіх без винятку співробітників компанії шляхом отримання необхідної інформації в формі різних звітів (регламентованих і спеціальних) за допомогою сучасної обчислювальної техніки і прийняття на цій основі оптимальних управлінських рішень.

Основною проблемою визначення ефективності впровадження інформаційних технологій є їх опосередкований вплив на кінцеві фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Інформаційні технології самі по собі не можуть підвищувати рентабельність, але зможуть сприяти поліпшенню позицій фірми на ринку, зменшити матеріаломісткість продукції і т.д.

При впровадженні сучасних інформаційних технологій на підприємстві керівництво переслідує дві взаємозалежні цілі:

- 1) скорочення витрат в організації;
- 2) збільшення віддачі, підвищення продуктивності [2].

Для досягнення цих цілей необхідно розуміти, за рахунок яких заходів вони будуть реалізовані (Табл.1).

Таблиця 1 – Заходи з реалізації цілей впровадження ІТ

Цілі впровадження ІТ	Заходи
Скорочення витрат в організації	Збільшення конкурентоспроможності бізнесу
	Інтегрування фінансової інформації
	Оптимізація складських запасів
Збільшення віддачі, підвищення продуктивності	Застосування комп'ютерних систем довідково-нормативної інформації, документообігу, корпоративних систем підприємства
	Швидка обробка замовлень
	Стандартизація та прискорення виробництва

Традиційно прийнято виділяти два рівня автоматизації торговельного підприємства: касові термінали (front-office) і управління магазином (back-office). Іноді ще виокремлюють третій рівень – систему автоматизації офісу підприємства (head-office). Найбільше число систем взаємопов'язаних з найрізноманітнішим устаткуванням представлено в сегменті front-office. Без POS-терміналів (point of sales) і комп'ютеризованої системи обліку сьогодні вже дійсно складно уявити сучасну мережу магазинів.

Сучасні магазини обладнуються централізованими системами управління, які поряд з функціоналом касової програми беруть на себе і функції з управління різним торговельним і технологічним устаткуванням (електронними вагами, принтерами етикеток, терміналами збору даних тощо), а також системою обліку. Фактично подібна

система об'єднує в собі всі функції front- і back-office, тому необхідність у використанні окремої системи управління магазином відпадає [3].

У технологіях роздрібно́ї торгівлі тривають тенденції щодо мінімізації взаємодії між покупцями і обслуговуючим персоналом. Вже зараз на світових виставках, присвячених торговельному бізнесу, демонструються новинки, що дозволяють покупцеві самому відбирати, сканувати і оплачувати всі необхідні покупки. Розвиваються засоби інформування покупців, завдяки яким можливо, не звертаючись до консультанта отримувати всі необхідні дані про товар безпосередньо з торговельної полиці за допомогою електронних цінників або спеціалізованих інформаційних кіосків. І є всі підстави вважати, що подібні рішення дуже скоро перекочують з виставкових стендів в магазини і стануть їх повсякденною практикою. Адже сучасний ритейл дуже швидко сприймає всі найпередовіші ІТ-рішення, що дозволяють зробити торгову точку більш дружньою по відношенню до клієнта. Завдяки саме такому підходу мережі розширюють базу для свого подальшого розвитку, в тому числі і в сфері ІТ.

Укрупнення і консолідація торговельних мереж, зростання конкуренції і зниження прибутковості роздрібно́го бізнесу викликає потребу в більш якісних системах управління. Головна проблема керівництва компаній в даному випадку - це отримання актуальної та повної інформації про стан справ на підприємстві. І тут без стандартизації і автоматизації бізнес-процесів вже не обійтися.

Крім того, активне впровадження засобів автоматизації викликає експоненціальне зростання даних, витягувати управлінську інформацію з яких стає все проблематичніше. Автоматизовані системи управління повинні бути обладнані потужними засобами бізнес-аналітики, що дозволяють прогнозувати діяльність підприємства, відстежувати тенденції і виявляти закономірності. У цьому випадку системи моніторингу, збору даних і їх аналізу виходять в сучасних системах управління на перший план.

Сьогодні роздрібні мережі прагнуть до максимального скорочення всіляких витрат і тому не можуть дозволити собі ні зберігання товару на складі протягом місяців, ні відсутності потрібного асортименту в пік продажів. У боротьбі за споживача для прийняття грамотних рішень завжди потрібна якісна інформація, що дозволяє спланувати цінову політику і визначити необхідність проведення маркетингових акцій. У зв'язку з цим все більшим попитом користуються засоби бізнес-аналітики, що дозволяють вирішувати завдання прогнозування попиту на підставі даних по споживанню різних видів товарів, і системи «інтелектуального» аналізу даних, які роблять можливим планування поставок та виявлення відсутності необхідного товару [4].

В сучасну епоху на перший план виходять питання оптимізації і тонкого налаштування бізнесу. У зв'язку з цим багато хто з роздрібних мереж слідом за спеціалізованою системою управління торговим залом починають впроваджувати комплексні ERP-системи для вирішення спільних завдань управління, в тому числі і аналітичних.

Провідні гравці ринку ERP - західні SAP, Oracle, Microsoft і (на ринках СНД) «1С», продукти яких використовує більшість великих підприємств роздрібно́ї торгівлі, явно не збираються сидіти склавши руки і продовжують активно нарощувати свою присутність, тепер уже звернувши пильну увагу на сегмент СМБ, де до цього часу їх «важкі» рішення практично не використовувалися. Головною перевагою флагманів індустрії є багаторічний досвід використання їх продуктів в найбільших компаніях усього світу і відпрацьовані до дрібниць технології впровадження. Наприклад, галузеве рішення SAP for Retail розроблено на основі кращих практик галузі, охоплює весь виробничий цикл торговельного підприємства і підтримує всі процеси, що забезпечують ефективність бізнесу. Як впливає з прес-релізу компанії, бізнес-сценарії, включені в рішення для роздрібно́ї торгівлі, перевірені протягом 30 років співпраці SAP з торговими компаніями по всьому світу. Клієнтами компанії по всьому світу стали понад дві тисячі роздрібних

компаній різного масштабу, серед них такі великі підприємства, як Wal-Mart, Metro C & S, Benetton, Carrefour і т.д.

Аналогічне рішення Oracle Retail включає три головні підсистеми, що забезпечують відповідно управління рухом товарів, управління магазином, а також планування, прогнозування та оптимізацію діяльності компанії. Система здійснює наскрізну автоматизацію роздрібною торгівлі, до її складу входить цілий ряд модулів, що відносяться до планування і оптимізації торговельної діяльності. Повнофункціональна система управління для роздрібних мереж Oracle Retail забезпечує унікальну, інтегровану платформу для сфери роздрібною торгівлі. Рішення Oracle також використовують кілька тисяч роздрібних компаній по всьому світу.

Останнім часом активну політику по просуванню своїх ERP-продуктів веде і Microsoft. Керівництво компанії заявило про збільшення інвестицій в розвиток продуктів Dynamics більш ніж в два рази, приблизно в такому ж співвідношенні збільшиться і число розробників. Крім цього, планується відкриття партнерського центру, що дозволить Microsoft істотно наростити число своїх партнерів по даному напрямку. В цьому році компанія представила нове галузеве рішення для роздрібною торгівлі Microsoft Dynamics for Retail, яке підійде для управління як окремими магазинами, так і торговельною мережею. За твердженням розробників, система здатна вирішувати цілий комплекс завдань по оптимізації торговельного процесу. Вона містить інструменти для аналізу роботи в рамках підрозділів і компанії в цілому, в тому числі аналізу запасів, продажу і фінансів в режимі реального часу (Табл 2) [5].

Таблиця 2 – Автоматизовані системи управління торговельними підприємствами

№	Рішення	Функціонал	Замовник
1	SAP for Retail (SAP)	Рішення автоматизує весь виробничий цикл торговельного підприємства, в тому числі облік і управління запасами на основі технологій радіочастотної ідентифікації (RFID), аналіз ключових показників логістичної мережі на основі референтної моделі (SCOR), спільне планування, прогнозування і поповнення запасів (CPFR), оперативне управління персоналом магазину за допомогою портальних технологій.	Wal-Mart Stores (США), Metro Cash and Carry (Німеччина), Benetton (Італія), Carrefour (Франція).
2	Oracle Retail (Oracle)	Повнофункціональна інтегрована платформа управління для роздрібних мереж об'єднує безліч рішень для планування і управління роздрібними продажами, ПО для оптимізації роздрібною торгівлі, СУБД і ERP-додатки. Сукупність рішень Oracle дозволяє в режимі реального часу контролювати бізнес будь-якого масштабу.	Tesco (Великобританія), 7-Eleven (США), Best Buy (США).
3	ІС: Управління торговим підприємством 8	Облік будь-яких видів торгових операцій від ведення довідників і введення первинних документів до отримання аналітичних звітів і різноманітних відомостей, підключення контрольно-касових машин, сканерів штрих-кодів, принтерів етикеток, POS-терміналів, терміналів збору даних, ваг і т.п. Дозволяє інтегрувати в один комплекс практично всі процеси, в тому числі такі, як оперативний і управлінський облік, аналіз і планування торгових операцій і т.д.	E. Leclerc (Франція) Ahold (Нідерланди)
4	Microsoft Dynamics AX (Microsoft)	Рішення, побудоване на базі комплексної ERP-платформи від Microsoft, що дозволяє автоматизувати всі основні бізнес-процеси роздрібною підприємства. Інтеграція з усіма продуктами Microsoft.	Rewe (Німеччина) Auchan (Франція)

Як відомо, впровадження будь-якої системи ERP-класу вимагає суттєвих фінансових витрат. Крім витрат на придбання ліцензій, необхідно фінансувати впровадження, консалтингові послуги, технічну підтримку, а також придбати необхідне обладнання. В результаті сукупна вартість проекту може в кілька разів перевищити вартість самих ліцензій. Незважаючи на це роздрібні мережі, особливо глобальні, готові вкладати значні кошти в ІТ, розуміючи, що в сучасному світі технології стають основним інструментом управління бізнесом. Інвестуючи в ІТ, підприємство не просто автоматизує свою діяльність - воно розвиває бізнес.

Темпи автоматизації роздрібно-мережевої торгівлі випереджають всі інші сфери бізнесу. Ще на початку 90-х в Європі і США системи автоматизації почали впроваджуватися практично у всіх глобальних мережах, серед яких Wal-Mart, Carrefour, Auchan. І надії, які пов'язували з впровадженням цих систем, в цілому себе виправдали. Так, після появи комплексної автоматизованої системи в мережі супермаркетів Wal-Mart продажі зросли на 11 %, а прибуток – на 14 %. Компанія побудувала нову схему відносин з партнерами, скоригувала системи зберігання і доставки товарів і навіть змінила територіальну структуру магазинів. Однією з головних складових реформ була автоматизація [6].

Регіональні офіси Wal-Mart вільні у прийнятті управлінських рішень, але інформація про всі рішення надходить в єдиний інформаційний центр. Центром всієї інформаційної системи компанії є «два кити», на яких тримається весь бізнес Wal-Mart: база даних NCR Teradata, яка містить інформацію про товари, асортимент магазинів, торгові операції і стосунки з постачальниками, і мережа RetailLink, що зв'язує Wal-Mart з партнерами і власними магазинами по всьому світу.

Одним з пріоритетних напрямків розвитку ІТ-інфраструктури компанії став максимально оперативний обмін інформацією з партнерами. Зокрема, Wal-Mart спільно з компанією Procter & Gamble створила систему автоматичного поповнення складу. Касові апарати мережі Wal-Mart пов'язані з постачальником, і коли покупець купує продукти Procter & Gamble в магазинах Wal-Mart, система автоматично формує нове оптове замовлення і відправляє його електронною поштою в Procter & Gamble.

Walmart приділяє значну увагу розвитку лояльності до бренду. Крім традиційних акційно-знижкових методів, мережа активно використовує мобільні технології. Мобільний додаток з навігацією по торговельному залу, моніторингу наявності товару в магазині, оплати товару по штрих-коду, а в перспективі і управління магазинної візком сьогодні одне з найпопулярніших у всіх магазинах додатків.

Онлайн-продаж Walmart в США виріс в першому фінансовому кварталі поточного року на 63%. Причиною тому послужили торішні вкладення в розвиток інформаційних технологій, зокрема, придбання за 3 млрд Jet.com [6].

Що ще більш важливо, зіставні продажі в американських магазинах Walmart вирости на 1,4%. Крім того, в порівнянні з минулим роком, збільшилася і кількість покупців в мережі. Особливо це помітно на тлі конкуруючих компаній Target і Macy's, чий показники значно нижче.

Розвиток інтернет-каналу продажів і реорганізація власного ринкового середовища привели до того, що Walmart зараз може конкурувати з такими гігантами індустрії, як Amazon і eBay. У першому кварталі компанія продала близько 50 млн одиниць товарів як під власним брендом, так і від третіх осіб. Для порівняння: в минулому кварталі цей показник становив 34 млн, а роком раніше - всього лише 1 млн [6].

Висновки. Таким чином, в результаті проведеного дослідження ефективності застосування інноваційних форм розвитку глобальних роздрібних торговельних мереж в сучасній економіці можна зробити висновки що сфера роздрібно-торгівлі в даний час є одним з найбільш динамічних секторів, які розвиваються як наслідок, одним з найпривабливіших напрямів для впровадження інновацій. Нові технології та інноваційні

форми організації роздрібної торгівлі значно спрощують управління та призводять до оптимізації витрат, підвищення ефективності та збільшення конкурентоспроможності.

Анотація. В статті досліджуються тенденції розвитку розничної торгівлі в інноваційній економіці, проаналізовано і обґрунтовано необхідність використання операційного формату для розробки нових форм організації розничної торгівлі. Технічні нововведення розглядаються в якості основи для переходу к інноваційним формам організації розничних мереж.

Ключевые слова: інформаційні технології, торговельно-розничні мережі, автоматизація, оптимізація витрат.

Abstract. The article investigates tendencies of retail trade development in the innovative economy, analyzed and justified the necessity of using the operational format for the development of new forms of retail organization. Technical innovations are considered as the basis for the transition to innovative forms of retail networking.

Key words: information technologies, retail networks, automation, cost optimization.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмолаєва, А.В. Організація документального забезпечення управління (психологічний фактор) / А.В. Єрмолаєва // Діловодство. – 2015 – №1. – С. 98–102.
2. Нові підходи в управлінні ІТ або як бізнес-цілі, пов'язані з ІТ-процесами [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://eba.com.ua/article/novi-pidhody-v-upravlinni-abo-yak-biznes-tsili-povyazani-z-protsesamy/>
3. RPA and the Back Office/Front Office Debate [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.uipath.com/blog/rpa-and-the-back-office/front-office-debate>
4. Digitization in Retail – Making Your Omni-Channel Strategy a Reality [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.comarch.de/files-de/file_138/Whitepaper_Digitization-in-Retail-Making-Your-Omni-Channel-Strategy-a-Reality_Comarch.pdf
5. Презентації, опис та інтерфейс ERP програм: 1С, Парус, Галактика, SAP, Oracle і Microsoft Dynamics [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://erp-project.com.ua/index.php/ru/poleznye-materialy/publikatsii/razrabotat/129-presentatin>
6. Walmart [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://cdn.corporate.walmart.com/5f/1c/8357c21e4d36a06b745ef0227007/earnings-release-fy18q1-final-1.pdf>

УДК 314.74

НАСЛІДКИ ТА ПРИЧИНИ АКТИВІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

К. О. Дем'яненко, М. О. Кримова

Анотація. У статті розглянуто сутність і основні показники трудової міграції в Україні. Визначено категорії населення, що є найбільш схильними до міграції, країни міграційного тяжіння та основні сфери зайнятості українських мігрантів. Проведено аналіз основних причин поширення трудової міграції в країні. Розкрито позитивні та негативні наслідки міграційних процесів та їх впливу на соціально-економічне становище України

Ключові слова: трудова міграція, трудові мігранти, проблеми міграції, трудовий потенціал.

Вступ. Протягом останнього десятиліття в Україні відбулися кардинальні зміни в соціальній, політичній та економічній сферах життя. Під тиском принципово нових тенденцій і явищ у соціально-економічному та політичному середовищі збільшується чисельність трудових мігрантів. Зростаючі обсяги трудової міграції, призводять до дисбалансу між попитом і пропозицією на робочу силу на локальних, регіональних та національному ринках праці, а також суттєво впливають на подальший розвиток суспільства. На сьогоднішній день трудова міграція не тільки зменшує пропозицію